

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 4. decembra 2025*

„Predhodno odločanje – Usklajevanje [Harmonizacija] nekaterih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi – Direktiva 2001/29/ES – Členi od 2 do 4 – Pravica reproduciranja – Pojem ‚delo‘ – Avtorskopravno varstvo del uporabne umetnosti – Preizkus izvirnosti predmeta uporabne umetnosti – Pojem ‚svobodne in ustvarjalne izbire‘ – Merila za presojo teh izbir – Presoja kršitve izključnih pravic“

V združenih zadevah C-580/23 in C-795/23,

katerih predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki sta ju vložili Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (pritožbeno sodišče, ki zaseda v Stockholmu kot pritožbeno sodišče za industrijsko lastnino in gospodarske zadeve, Švedska) (C-580/23) in Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija) (C-795/23) z odločbama z dne 20. septembra 2023 oziroma 21. decembra 2023, ki sta na Sodišče prispeli 21. septembra 2023 oziroma 21. decembra 2023, v postopkih

Mio AB,

Mio e-handel AB,

Mio Försäljning AB

proti

Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag (C-580/23)

in

USM U. Schärer Söhne AG,

proti

konektra GmbH,

LN (C-795/23)

SODIŠČE (prvi senat),

* Jezika postopka: nemščina in švedščina.

v sestavi F. Biltgen, predsednik senata, T. von Danwitz, podpredsednik Sodišča v funkciji sodnika prvega senata, I. Ziemele (poročevalka) in A. Kumin, in S. Gervasoni, sodnika,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodna tajnica: C. Strömholm, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 30. januarja 2025,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za Mio AB, Mio e-handel AB in Mio Försäljning AB, Å. Hellstadius, M. Johansson in R. Wessman, advokater,
- za konektra GmbH in LN R. Hirsch in N. Tretter, Rechtsanwälte,
- za Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag M. Bruder in H. Wistam, advokater,
- za USM U. Schärer Söhne AG E. Keller in V. Zipperich, Rechtsanwälte,
- za francosko vlado R. Bénard in E. Timmermans, agenta,
- za nizozemsko vlado M. K. Bulterman in J. M. Hoogveld, agenta,
- za Evropsko komisijo C. Faroghi, J. Samnadda in G. von Rintelen, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 8. maja 2025

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago členov od 2 do 4 Direktive 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 17, zvezek 1, str. 230).
- 2 Ta predloga sta bila vložena v okviru dveh sporov, in sicer, na eni strani, med Mio AB, Mio e-handel AB in Mio Försäljning AB, družbami švedskega prava (v nadaljevanju: Mio) ter Galleri Mikael & Thomas Asplund Aktiebolag, družbo švedskega prava (v nadaljevanju: Asplund) (C-580/23) in, na drugi strani, med USM U. Schärer Söhne AG, družbo švicarskega prava (v nadaljevanju: USM), ter konektra GmbH, družbo nemškega prava, in LN, njenim direktorjem, (v nadaljevanju: Konektra) (C-795/23) zaradi domnevnih kršitev avtorske pravice.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2001/29

3 V uvodnih izjavah 4, 9, 10 in 60 Direktive 2001/29 je navedeno:

„(4) Usklajena [harmonizirana] pravna ureditev avtorske in sorodnih pravic bo zaradi večje pravne varnosti in hkrati z zagotavljanjem visoke stopnje varstva intelektualne lastnine omogočala naložbe v ustvarjalnost in inovacije vključno z omrežno infrastrukturo, kar bo posledično vodilo k rasti in povečani konkurenčnosti evropske industrije tako na področju ponudbe vsebine in informacijske tehnologije kot bolj splošno v celi vrsti industrijskih in kulturnih sektorjev. To bo zagotavljalo zaposlovanje in spodbujalo ustvarjanje novih delovnih mest.

[...]

(9) Vsakršno usklajevanje [vsakršna harmonizacija] avtorske in sorodnih pravic mora temeljiti na visoki stopnji varstva, kajti takšne pravice so za intelektualno ustvarjanje bistvenega pomena. Njihovo varstvo pomaga zagotoviti ohranjanje in razvoj ustvarjalnosti v interesu avtorjev, izvajalcev, producentov, potrošnikov, kulture, industrije in javnosti nasploh. Intelektualna lastnina se torej prizna kot sestavni del lastnine.

(10) Če naj avtorji ali izvajalci nadaljujejo z ustvarjalnim in umetniškim delom, morajo za uporabo svojega dela prejeti primerno nagrado, prav tako pa tudi producenti, da lahko to delo financirajo. V proizvodnjo proizvodov, kot so fonogrami, filmi ali multimedijски izdelki, ter opravljanje storitev, kot so storitve ‚na zahtevo‘, je treba precej investirati. Zadostno pravno varstvo pravic intelektualne lastnine je nujno, če se želi zagotoviti takšno nagrajevanje in zagotoviti možnost za zadovoljive donose na te investicije.

[...]

(60) Varstvo, ki ga predvideva ta direktiva, naj ne vpliva na nacionalne predpise ali predpise Skupnosti na drugih področjih, na primer industrijski lastnini, varstvu podatkov, pogojnem dostopu, dostopu do javnih dokumentov ter pravilu kronologije uporabe v medijih, ki lahko vplivajo na varstvo avtorske ali sorodnih pravic.“

4 Člen 2 te direktive, naslovljen „Pravica reproduciranja“, določa:

„Države članice predvidijo za spodaj naštetе izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo, neposredno ali posredno, začasno ali stalno, reproduciranje na vsak način in v vsaki obliki, v celoti ali deloma:

- (a) avtorjem za njihova dela;
- (b) izvajalcem za posnetke njihovih nastopov;
- (c) proizvajalcem fonogramov za njihove fonograme;

- (d) producentom prvega posnetka filmov za izvirnik in primerke njihovih filmov;
 - (e) RTV organizacijam za posnetke njihovih oddaj ne glede na to, ali oddajajo po žici ali po radijskih valovih, vključno s kablom ali satelitom.“
- 5 Člen 3 navedene direktive, naslovljen „Pravica priobčitve del javnosti in pravica do dajanja na voljo javnosti predmetov sorodnih pravic“, določa:
- „1. Države članice predvidijo za avtorje izključno pravico, da dovolijo ali prepovejo vsakršno obliko priobčenja njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način, vključno z dajanjem svojih del na voljo javnosti tako, da imajo člani javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami.
2. Države članice predvidijo za spodaj naštetih izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo vsakršno obliko dajanja na voljo njihovih del javnosti, po žici ali na brezžični način tako, da imajo pripadniki javnosti do njih dostop s kraja in v času, ki si ju izberejo sami:
- (a) izvajalcem za posnetke njihovih nastopov;
 - (b) proizvajalcem fonogramov za njihove fonograme;
 - (c) producentom prvega posnetka filmov za izvirnik in primerke njihovih filmov;
 - (d) RTV organizacijam za posnetke njihovih oddaj ne glede na to, ali oddajajo po žici ali po radijskih valovih, vključno s kablom ali satelitom.
3. Pravice iz odstavka 1 in 2 se ne izčrpajo z nobenim dejanjem priobčitve javnosti oziroma dajanja na voljo javnosti, kot ju določa ta člen.“
- 6 Člen 4 te direktive, naslovljen „Pravica distribuiranja“, določa:
- 1. Države članice predvidijo za avtorje v zvezi z izvirnikom ali primerki del izključno pravico, da dovolijo ali prepovedo kakršno koli javno distribuiranje s prodajo ali drugače.
 - 2. Pravica distribuiranja se v [Evropski] Skupnosti ne izčrpa v zvezi z izvirnikom ali primerki dela, razen kadar se prva prodaja ali drug prenos lastništva tega predmeta v Skupnosti izvrši s strani imetnika pravic ali z njegovim privoljenjem.“
- 7 Člen 5 Direktive 2001/29, naslovljen „Izjeme in omejitve“, določa:
- 1. Začasna dejanja razmnoževanja iz člena 2, ki so prehodna ali spremljevalna ter so sestavni in bistveni del tehnološkega procesa in katerih edini namen je omogočiti:
 - (a) prenos po omrežju med tretjimi strankami po posredniku, ali
 - (b) zakonito uporabo
- dela ali predmeta sorodnih pravic, ki naj se izvede in ki nima nobenega neodvisnega ekonomskega pomena, so izvzeta iz pravice reproduciranja, ki jo določa člen 2.

[...]

5. Izjeme in omejitve iz odstavkov 1, 2, 3 in 4 naj se uporabijo le v določenih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z normalnim izkoriščanjem dela ali drugega predmeta in ne vplivajo pretirano na legitimne interese imetnika pravic.“

- 8 Člen 9 navedene direktive, naslovljen „Nadaljnja uporaba drugih predpisov“, določa, da ta direktiva ne vpliva na določbe, ki se nanašajo na druga področja.

Direktiva 98/71/ES

- 9 V uvodni izjavi 8 Direktive 98/71/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. oktobra 1998 o pravnem varstvu modelov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 21, str. 120) je navedeno:

„[K]er je, dokler avtorsko pravo ni usklajeno [harmonizirano], pomembno uveljaviti načelo kumulacije varstva po specifičnem pravu varstva registriranega modela in po avtorskem pravu, medtem ko imajo države članice proste roke pri določanju obsega varstva avtorske pravice in pogojev, po katerih se takšno varstvo zagotavlja.“

- 10 Člen 17 te direktive, naslovljen „Odnos do avtorske pravice“, določa:

„Videz izdelka, ki ga varuje model, registriran v ali za državo članico v skladu s to direktivo, je upravičen tudi do varstva po zakonih o avtorski pravici te države od datuma, na katerega je bil videz izdelka ustvarjen ali določen v katerikoli obliki. Obseg takšnega varstva in pogoje, pod katerimi se zagotavlja, vključno s stopnjo zahtevane izvirnosti, določi vsaka država članica.“

Uredba (ES) št. 6/2002

- 11 V uvodni izjavi 32 Uredbe Sveta (ES) št. 6/2002 z dne 12. decembra 2001 o modelih Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 13, zvezek 27, str. 142) je navedeno:

„V odsotnosti popolne usklajenosti [harmonizacije] avtorskega prava je pomembno uveljaviti načelo kumulacije varstva z modelom Skupnosti in varstva po avtorskem pravu, medtem ko se državam članicam pušča proste roke pri določanju obsega varstva avtorske pravice in pogojev, po katerih se takšno varstvo priznava.“

- 12 Člen 3(a) te uredbe opredeljuje pojem „videz“ enako kot člen 1(a) Direktive 98/71.

- 13 Člen 96 navedene uredbe, naslovljen „Razmerje do drugih oblik varstva po nacionalni zakonodaji“, v odstavku 2 določa:

„Videz izdelka, varovan z modelom Skupnosti, je upravičen tudi do varstva po zakonih o avtorski pravici držav članic od datuma, na katerega je bil videz izdelka ustvarjen ali fiksiran v katerikoli obliki. Obseg takšnega varstva in pogoje, pod katerimi se zagotavlja, vključno s stopnjo zahtevane izvirnosti, določi vsaka država članica.“

Švedsko pravo

- 14 Člen 1 Lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (1960:729) (zakon o avtorski pravici na književnih in umetniških delih (1960:729)) (SFS 1960, št. 729) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari v zadevi C-580/23 (v nadaljevanju: zakon o avtorski pravici na književnih in umetniških delih), določa:

„Oseba, ki je ustvarila književno ali umetniško delo, ima avtorsko pravico na tem delu, kadar gre za:

- „1. pisno ali ustno literarno ali opisno delo,
2. računalniški program,
3. glasbeno ali dramsko delo,
4. kinematografsko delo,
5. fotografsko delo ali drugo delo likovne umetnosti,
6. arhitekturno delo ali delo uporabne umetnosti, ali
7. delo, izraženo na drug način.“

- 15 V skladu s členom 2 zakona o avtorski pravici na književnih in umetniških delih avtorska pravica ob upoštevanju nekaterih omejitev vključuje izključno pravico razpolaganja z delom z reproduciranjem dela in dajanjem dela na voljo javnosti v izvirniku ali spremenjeni obliki, v prevodu ali priredbi, v drugi književni ali umetniški zvrsti ali z uporabo druge tehnike. Reproduciranje dela je vsako neposredno ali posredno, začasno ali stalno reproduciranje dela, v celoti ali deloma, na kakršen koli način in v kakršni koli obliki. Delo je dano na voljo javnosti, na primer kadar se posreduje javnosti ali kadar se reprodukcije dela prodajajo, dajejo v najem, posojajo ali kako drugače distribuirajo javnosti.
- 16 Člen 53b zakona o avtorski pravici na književnih in umetniških delih določa, da lahko sodišče osebi, ki stori ali sodeluje pri kršitvi, prepove nadaljevanje tega dejanja pod grožnjo naložitve denarne kazni.

Nemško pravo

- 17 Člen 2 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) (zakon o avtorski in sorodnih pravicah (zakon o avtorski pravici)) z dne 9. septembra 1965 (BGBl. 1965 I, str. 1273), v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari v zadevi C-795/23, naslovljen „Varovana dela“, v odstavku 1, točka 4, določa, da varovana književna, znanstvena in umetniška dela med drugim zajemajo dela lepih umetnosti, vključno z arhitekturnimi deli in deli uporabne umetnosti, ter skice takih del. V skladu s tem členom 2(2) so dela v smislu tega zakona samo individualne intelektualne stvaritve.

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-580/23

- 18 Družba Asplund oblikuje in proizvaja pohištvo za notranjo opremo. Paleta proizvodov vrste Asplund med drugim zajema jedilne mize iz serije „Palais Royal“.
- 19 Družba Mio opravlja dejavnost prodaje na drobno v sektorju pohištva in dekoracije notranjih prostorov. Ponudba proizvodov družbe Mio vključuje med drugim jedilne mize iz serije pohištva „Cord“.
- 20 Družba Asplund je oktobra 2021 pri Patent- och marknadsdomstolen (sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve, Švedska) vložila tožbo proti družbi Mio zaradi kršitve avtorske pravice. V okviru te tožbe je družba Asplund temu sodišču med drugim predlagala, naj družbi Mio prepove izdelavo, trženje ali prodajo miz iz serije pohištva „Cord“ pod grožnjo plačila periodične denarne kazni, pri tem pa je trdila, da so bile mize iz serije „Palais Royal“ avtorskopravno varovane kot dela uporabne umetnosti in da so zato jedilne mize iz serije „Cord“ pomenile kršitev avtorske pravice, ker so bile zelo podobne mizam iz serije „Palais Royal“.
- 21 Družba Mio je izpodbijala trditev, da so bile mize iz serije „Palais Royal“ avtorskopravno varovane, saj naj ta miza ne bi izkazovala zadostne izvirnosti za pridobitev takega varstva. Družba Mio meni, da zasnova teh miz temelji na preprostih variacijah videzov, ki so bili znani pred tem in so bili vključeni v register modelov, registriranih v Evropski uniji. Tudi če bi bile mize iz serije „Palais Royal“ avtorskopravno varovane, naj bi bilo to varstvo vsekakor omejeno in okrnjeno, obstoječe razlike med zadevnima modeloma miz pa naj bi zadostovale za dokaz, da mize družbe Mio ne kršijo avtorske pravice.
- 22 Patent- och marknadsdomstolen (sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve) je ugodilo predlogu družbe Asplund, pri čemer je navedlo, da so bile mize iz serije „Palais Royal“ avtorskopravno varovane kot dela uporabne umetnosti in da gre pri jedilnih mizah iz serije „Cord“ za kršitev avtorske pravice.
- 23 Družba Mio je zoper odločbo Patent- och marknadsdomstolen (sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve) vložila tožbo pri Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (pritožbeno sodišče, ki zaseda v Stockholmu kot pritožbeno sodišče za industrijsko lastnino in gospodarske zadeve, Švedska), ki je predložitveno sodišče.
- 24 Predložitveno sodišče v bistvu dvomi o tem, ali so mize iz serije „Palais Royal“ avtorskopravno varovane kot „dela“. Sprašuje se o merilih, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti izvirnost predmeta, da bi ga bilo v skladu s sodno prakso iz sodbe z dne 12. septembra 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721), mogoče šteti za „delo“ v smislu člena 2(a) Direktive 2001/29.
- 25 Predložitveno sodišče pojasnjuje, da je za to, da se predmet lahko šteje za izviren, hkrati nujno in zadostno, da ta odraža osebnost njegovega avtorja in njegove svobodne in ustvarjalne izbire. Kadar so ustvarjenje predmeta narekovali tehnični preudarki, pravila ali druge zahteve, ki niso puščali prostora za ustvarjalno svobodo, ni mogoče šteti, da ta predmet izkazuje potrebno izvirnost, da bi lahko pomenil delo. Vendar predložitveno sodišče ugotavlja, da lahko predmet izpolnjuje tako zahtevo po izvirnosti, čeprav je bila njegova izdelava določena s tehničnimi preudarki, če taka določenost avtorju ni preprečila, da bi odrazil svojo osebnost v tem predmetu z izražanjem svobodne in ustvarjalne izbire.

- 26 Predložitveno sodišče v zvezi s tem opozarja, da mora pri presoji, ali je predmet izvirna stvaritev, upoštevati vse upoštevne elemente, ki so obstajali ob njegovi zasnovi, ne glede na zunanje dejavnike in dejavnike, ki so nastopili po stvaritvi tega predmeta.
- 27 Vendar naj bi obstajala negotovost glede tega, kako je treba opraviti konkretno presojo glede izvirnosti predmeta in katere elemente je treba upoštevati pri ugotavljanju, ali predmet uporabne umetnosti odraža osebnost njegovega avtorja z izražanjem njegovih svobodnih in ustvarjalnih izbir.
- 28 Po mnenju predložitvenega sodišča zadostuje, da je imel avtor predmeta polje proste presoje in je ob njegovem ustvarjanju dejansko sprejel odločitve drugačne narave, da te izbire niso vodili tehnični preudarki, pravila ali zahteve ter da so se navedene izbire na neki način odražale v tem predmetu in bile v njem izražene. Tako široka razlaga bi v praksi pomenila, da mora presoja izvirnosti predmeta temeljiti na samem ustvarjalnem procesu in na odločitvah njegovega avtorja med tem procesom. Ta razlaga bi prav tako pomenila, da bi bilo treba načeloma vse odločitve tega avtorja, ki jih je sprejel ob ustvarjanju navedenega predmeta in ki niso temeljile na tehničnih preudarkih, pravilih ali zahtevah, šteti za svobodne in ustvarjalne.
- 29 V zvezi s tem predložitveno sodišče meni, da se v skladu z navedeno razlago presoja izvirnosti predmeta, ki jo opravi pristojno sodišče, osredotoča na ustvarjalni proces in izbire njegovega avtorja v tem procesu, ne pa na vprašanje, ali je sam predmet ali končni rezultat ustvarjalnega procesa dejansko izraz umetniške stvaritve. Vprašanje, ali je ta predmet dovolj izviren, bi tako postalo „vprašanje dokazov in ne pravno vprašanje“.
- 30 Poleg tega predložitveno sodišče ugotavlja, da bi taka razlaga zahteve po izvirnosti predmeta pomenila, da bi bile zahteve glede ustvarjalnih in svobodnih odločitev, ki jih mora sprejeti avtor in ki naj bi jih predmet izražal, precej nizke. To bi lahko privedlo do tega, da bi bili predmeti, ki jih ni mogoče opredeliti kot „dela“, varovani z avtorsko pravico. Poleg tega bi posledica tega lahko bila to, da bi bili kot dela varovani preprosti predmeti, ki niso bili ustvarjeni v umetniške namene ali vsekakor nimajo „umetniške individualnosti“.
- 31 Predloženo sodišče meni, da bi lahko nizka zahteva po izvirnosti za predmete uporabne umetnosti prav tako izničila bistvo varstva modelov, ki je manj obsežno. V tem okviru sodišče izraža dvome o tem, kako bi se nizka zahteva po izvirnosti za predmete uporabne umetnosti skladala z zahtevo po individualnosti, ki je potrebna za pridobitev varstva modelov. Čeprav imata avtorsko pravo in pravo modelov različne cilje, se ne zdi razumno, da bi bil model zaščiten z avtorskim pravom kot delo, čeprav nima individualne narave, ki bi zadostovala za pridobitev varstva modelov. Po mnenju predloženega sodišča in kot je Sodišče razsodilo v sodbi z dne 12. septembra 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721), čeprav je varstvo modelov in avtorskopravno varstvo mogoče podeliti kumulativno za isti predmet, je ta kumulacija mogoča le v nekaterih primerih. Zelo nizka zahteva glede izvirnosti bi lahko vodila do položaja, v katerem bi bila dela uporabne umetnosti v večini primerov upravičena do kumulativnega varstva.
- 32 Po drugi strani pa bi bila mogoča tudi drugačna razlaga, in sicer, da mora biti izhodišče za presojo, ali predmet uporabne umetnosti odraža osebnost svojega avtorja s tem, da izraža njegove svobodne in ustvarjalne odločitve, sam zadevni predmet. Ta predmet bi moral sam po sebi odražati osebnost svojega avtorja in izražati določeno stopnjo umetnosti ali imeti tisto, kar se je vsaj v preteklosti na Švedskem in zlasti v Nemčiji imenovalo „prag izvirnosti“ („verkshöjd“). Presoja, opravljena v skladu s to drugo razlago, bi lahko pomenila, da mora navedeni predmet

imeti določeno individualno značilnost in biti na neki način edinstven. Drugače povedano, ta predmet bi moral doseči določeno stopnjo neodvisnosti in izvirnosti ter izražati individualnost njegovega avtorja.

33 V teh okoliščinah je Svea hovrätt Patent- och marknadsöverdomstolen (pritožbeno sodišče, ki zaseda v Stockholmu kot pritožbeno sodišče za intelektualno lastnino in gospodarske zadeve) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

- „1. Kako naj se pri presoji, ali je predmet uporabne umetnosti upravičen do obširnega avtorskoprnega varstva kot delo v smislu členov od 2 do 4 [Direktive 2001/29], ta presoja opravi – in kateri dejavniki se morajo ali bi se morali upoštevati – glede vprašanja, ali predmet odraža avtorjevo osebnost s tem, da izraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire? V zvezi s tem je vprašanje predvsem, ali naj bo presoja izvirnosti osredotočena na dejavnike, ki obkrožajo ustvarjalni proces, in avtorjevo pojasnilo o dejanskih izbirah, ki jih je opravil pri ustvarjanju predmeta, ali na dejavnike, ki so povezani s samim predmetom in končnim rezultatom ustvarjalnega procesa, ter to, ali sam predmet izraža umetniški učinek?
2. Za odgovor na prvo vprašanje in vprašanje, ali predmet uporabne umetnosti odraža avtorjevo osebnost s tem, da izraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire: kakšen pomen ima dejstvo, da
 - (a) je predmet sestavljen iz elementov, ki se pojavljajo pri vsakdanjih videzih izdelka?
 - (b) predmet temelji na predhodnem znanem videzu izdelka ali aktualnem oblikovalskem trendu in je variacija teh?
 - (c) je bil ustvarjen enak ali podoben predmet, preden ali – neodvisno in brez vednosti o predmetu uporabne umetnosti, za katerega se uveljavlja varstvo kot delo – potem ko je bil ustvarjen zadevni predmet?
3. Kako naj se opravi ocena podobnosti – in kakšna podobnost je potrebna – pri presoji, ali je domnevno kršeči predmet uporabne umetnosti zajet z obsegom varstva dela in krši izključno pravico na delu, ki mora biti v skladu s členi od 2 do 4 [Direktive 2001/29] podeljena avtorju? V zvezi s tem je vprašanje predvsem, ali naj bo presoja osredotočena na to, ali je v domnevno kršečem predmetu mogoče prepoznati zadevno delo, ali na to, ali domnevno kršeči predmet naredi enak celotni vtis kot zadevno delo, oziroma na kaj še naj bo presoja osredotočena?
4. Za odgovor na tretje vprašanje in vprašanje, ali je domnevno kršeči predmet uporabne umetnosti zajet z obsegom varstva dela in krši izključno pravico na tem delu: kakšen pomen ima
 - (a) stopnja izvirnosti dela za obseg varstva dela?
 - (b) dejstvo, da sta delo in domnevno kršeči predmet uporabne umetnosti sestavljena iz elementov, ki se pojavljajo pri vsakdanjih videzih izdelka, ali temeljita na predhodnih videzih izdelka ali aktualnem oblikovalskem trendu in sta variaciji teh?
 - (c) dejstvo, da je bil ustvarjen drug enak ali podoben predmet, preden ali – neodvisno in brez vednosti o delu – potem ko je bilo ustvarjeno delo?“

Zadeva C-795/23

34 Družba USM že desetletja proizvaja in trži modularen pohištveni sistem pod imenom USM Haller. Za ta pohištveni sistem je značilno, da se okrogle sijoče kromirane cevi s pomočjo povezovalnih kroglastih delov sestavijo v ogrodje, v katero se vstavijo barvne kovinske plošče. Tako ustvarjena ogrodja se lahko poljubno kombinirajo in sestavljajo drugo nad drugim ali drugo poleg drugega.

- 35 Družba Konektra prek spletne trgovine ponuja nadomestne in razširitvene dele za modularen pohištveni sistem USM Haller, ki po obliki in pretežno tudi po barvi ustrezajo sestavnim delom družbe USM. Konektra je po tem, ko se je najprej omejila na zgolj prodajo nadomestnih delov, čemur družba USM ni nasprotovala, leta 2017 prenovila svojo spletno trgovino. Od leta 2018 so na spletnem mestu družbe Konektra navedeni vsi sestavni deli, ki so potrebni za popolno sestavo pohištva USM Haller, prav tako pa te proizvode oglašuje s slikami sestavljenega pohištva. Poleg tega družba Konektra svojim strankam ponuja storitev montaže za sestavljanje dobavljenih rezervnih delov v pohištvo, saj so dobavi priložena navodila za montažo za sestavo celotnega pohištva.
- 36 Družba USM meni, da družba Konektra ne ponuja več zgolj nadomestnih delov za sistem „USM Haller“, ampak proizvaja, ponuja in trži svoj lastni pohištveni sistem, ki je identičen njenemu sistemu. Družba USM meni, da ponudba družbe Konektra krši njeno avtorsko pravico na sistemu „USM Haller“ kot delu uporabne umetnosti ali vsaj pomeni posnemanje, ki z vidika konkurenčnega prava ni dopustno.
- 37 Zato je družba USM zoper družbo Konektra vložila „tožbo, s katero je predlagala opustitev ravnanj, posredovanje informacij in predložitve računov“ ter „povračilo stroškov opomina ter ugotovitev odškodninske obveznosti.“ Landgericht Düsseldorf (deželno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija) je tem predlogom ugodilo predvsem na podlagi avtorske pravice.
- 38 Oberlandesgericht Düsseldorf (višje deželno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija) pa je navedene predloge v pritožbenem postopku zavrnilo na podlagi avtorske pravice. To sodišče je menilo, da modularen pohištveni sistem USM Haller ni avtorskopravno varovano delo uporabne umetnosti, ker ne izpolnjuje pogojev iz sodne prakse Sodišča, ki izhaja zlasti iz sodb z dne 12. septembra 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721), in z dne 11. junija 2020, Brompton Bicycle (C-833/18, EU:C:2020:461), da bi ga bilo mogoče šteti za delo uporabne umetnosti v smislu členov od 2 do 4 Direktive 2001/29.
- 39 Družba USM in družba Konektra sta zoper odločbo Oberlandesgericht Düsseldorf (višje deželno sodišče v Düsseldorfu) vložili revizijo pri Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče, Nemčija), ki je predložitveno sodišče.
- 40 Predložitveno sodišče meni, da je rešitev spora o glavni stvari odvisna od razlage pojma „delo“ v smislu člena 2(a), člena 3(1) in člena 4(1) Direktive 2001/29, v skladu s katero mora imeti predmet dve značilnosti, da se lahko opredeli kot delo, in sicer, prvič, zadevni predmet mora biti izviran, tako da mora biti avtorjeva lastna intelektualna stvaritev, ki odraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire, in drugič, njene uresničitve niso določali tehnični preudarki, pravila ali druge zahteve, ki ne puščajo prostora za uresničevanje ustvarjalne svobode.
- 41 Predložitveno sodišče v zvezi s tem priznava, da je modularen pohištveni sistem USM Haller „zadosten izraz“ v smislu druge značilnosti sodne prakse, ki izhaja iz sodbe z dne 12. septembra 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721), pri čemer ta druga značilnost predpostavlja obstoj predmeta, ki ga je mogoče dovolj natančno in objektivno opredeliti, čeprav ta izraz ni nujno trajen. Po njegovem mnenju modularen pohištveni sistem USM Haller omogoča „objektivno identifikacijo“, ker je sestavljen iz omejenega števila posameznih elementov, ki so medsebojno kombinirani v sistem in ki dajejo značilen in ponavljajoč se celotni vtis.

- 42 Predložitveno sodišče v zvezi s tem ne izključuje možnosti, da v primeru predmetov uporabne umetnosti obstaja razmerje pravila in izjeme med varstvom po pravu modelov in avtorskopравnim varstvom, tako da je treba pri preizkusu izvirnosti teh predmetov na podlagi avtorskega prava določiti strožje zahteve glede svobodne in ustvarjalne izbire njihovega avtorja kot za druge vrste predmetov.
- 43 Poleg tega navaja, da se postavlja vprašanje, ali je preizkus izvirnosti predmeta odvisen od subjektivnega vidika njegovega avtorja ali pa je treba uporabiti objektivno merilo. Predložitveno sodišče v zvezi s tem meni, da v sodni praksi Sodišča še ni jasno določeno, ali je pri presoji izvirnosti predmeta mogoče upoštevati okoliščine, ki so zunanje in poznejše od nastanka tega predmeta, kot so njegova predstavitev na umetniških razstavah ali v muzejih ali celo njegovo priznanje v strokovnih krogih.
- 44 V teh okoliščinah je Bundesgerichtshof (zvezno vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali pri delih uporabne umetnosti med varstvom na podlagi prava modelov in avtorskopравnim varstvom obstaja razmerje med pravilom in izjemo v tem smislu, da za avtorskopравno presojo izvirnosti teh del veljajo strožje zahteve glede svobodnih in ustvarjalnih izbir ustvarjalca kot pri drugih vrstah del?
2. Ali je treba pri avtorskopравni presoji izvirnosti upoštevati (tudi) subjektivni pogled ustvarjalca na ustvarjalni proces in ali mora ta zlasti svobodne in ustvarjalne izbire sprejeti zavestno, da se lahko štejejo za svobodne in ustvarjalne izbire v smislu sodne prakse Sodišča?
3. Če je treba v okviru presoje izvirnosti odločilno izhajati iz tega, ali in v kolikšnem obsegu je v delu objektivno izraženo umetniško ustvarjanje: ali se pri tej presoji lahko upoštevajo tudi okoliščine, do katerih je prišlo po trenutku nastanka stvaritve, odločilnem za presojo izvirnosti, kot na primer predstavitev stvaritve na umetniških razstavah ali v muzejih ali njeno priznanje v strokovnih krogih?“

Postopek pred Sodiščem

- 45 S sklepom predsednika Sodišča z dne 13. maja 2024 sta bili zadevi C-580/23 in C-795/23 združeni za ustni del postopka in izdajo sodb.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje v zadevi C-795/23

- 46 Predložitveno sodišče v zadevi C-795/23 s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 2001/29 razlagati tako, da obstaja razmerje med pravilom in izjemo, kar zadeva varstvo na podlagi prava modelov in avtorskopравno varstvo, tako da bi bilo treba pri presojanju izvirnosti predmetov uporabne umetnosti uporabiti strožje zahteve kot tiste, ki veljajo za druge vrste del.
- 47 V obravnavanem primeru se vprašanja predložitvenega sodišča nanašajo posebej na opredelitev uporabnega predmeta kot „delo“ v smislu Direktive 2001/29. To sodišče želi zlasti razjasniti glede obsega točke 52 sodb z dne 12. septembra 2019, Cofemel (C-683/17, EU:C:2019:721),

v kateri je Sodišče menilo, da čeprav je varstvo modelov in avtorskopravno varstvo na podlagi prava Unije mogoče podeliti kumulativno za isti predmet, je ta kumulacija mogoča le v nekaterih primerih.

- 48 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je pojem „delo“ iz člena 2(a) Direktive 2001/29, kot izhaja iz ustaljene sodne prakse Sodišča, avtonomen pojem prava Unije, ki ga je treba razlagati in uporabljati enotno in ki zahteva, da sta izpolnjena dva kumulativna pogoja. Po eni strani ta pojem pomeni, da obstaja izviren predmet v tem smislu, da je avtorjeva lastna intelektualna stvaritev. Na drugi strani pa je kot „delo“ mogoče opredeliti le elemente, ki so izraz take stvaritve (sodba z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 49 Glede prvega elementa iz sodne prakse izhaja, da je za to, da se predmet lahko šteje za izviren, hkrati nujno in zadostno, da ta odraža osebnost njegovega avtorja in njegove svobodne in ustvarjalne izbire. Kadar pa so ustvarjenje predmeta narekovali tehnični preudarki, pravila ali druge zahteve, ki niso puščali prostora za ustvarjalno svobodo, ni mogoče šteti, da ta predmet izkazuje potrebno izvirnost, da lahko pomeni delo (sodba z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točki 30 in 31 ter navedena sodna praksa).
- 50 Tako je odraz avtorjeve osebnosti v predmetu, katerega varstvo se zahteva, prek svobodnih in ustvarjalnih izbir tega avtorja odločilni pogoj za pojem „izvirnost“ in posledično za avtorskopravno varstvo v pravu Unije.
- 51 Nasprotno pa se v zvezi z varstvom modelov, ki spadajo bodisi na področje uporabe Direktive 98/71, ki se uporablja za modele, ki so bili registrirani v državi članici ali za državo članico, bodisi Uredbe št. 6/2002, ki se uporablja za modele, varovane na ravni Unije, uporablja drugo objektivno merilo varstva, in sicer merilo novosti in individualne narave. To merilo se presoja glede na prejšnje modele, in sicer je v tem okviru do takega varstva upravičen vsak model, ki se od prejšnjih dovolj razlikuje, da naredi drugačen celotni vtis.
- 52 To razlikovanje med merili varstva je mogoče pojasniti s tem, da varstvo modelov na eni strani in avtorskopravno varstvo na drugi strani zasledujeta popolnoma drugačne cilje in sta predmet ločenih ureditev. Namen varstva modelov je namreč varovati predmete, ki so, čeprav so novi in individualizirani, uporabni in primerni za serijsko proizvodnjo. Varstvo se poleg tega uporablja v omejenem, vendar dovolj dolgem obdobju, da se omogoči donosnost naložb, potrebnih za oblikovanje in proizvodnjo teh predmetov, ne da bi se pri tem pretirano ovirala konkurenca. Avtorskopravno varstvo, katerega trajanje je bistveno daljše, pa se uporablja samo za predmete, ki se opredelijo kot dela (sodba z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 50).
- 53 Iz teh razlogov podelitev avtorskopravnega varstva za predmet, ki je varovan kot model, ne sme privedi do tega, da bi se poseglo v cilje in učinkovitost teh dveh varstev (sodba z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 51).
- 54 Iz tega izhaja, prvič, da predmetov, varovanih z modelom, načeloma ni mogoče enačiti s predmeti, ki so dela, varovana z Direktivo 2001/29 (sodba z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 40). Drugič, da ni avtomatizma med podelitvijo varstva na podlagi prava modelov in podelitvijo avtorskopravnega varstva. Tretjič, pogoji za to varstvo, in sicer pogoj novosti in individualne narave na eni strani ter izvirnosti na drugi strani, se ne smejo zamenjevati.

- 55 Čeprav varstvo modelov in avtorskopravno varstvo ne izključujeta drug drugega (glej v tem smislu sodbo z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 43) in se lahko podelita kumulativno za isti predmet, je ta kumulacija omejena na nekatere primere (sodba z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 52), pri čemer naj bi avtor ustvaril enkratno delo, ki nosi pečat njegove osebnosti in je kot takšno varovano v skladu z Direktivo 2001/29.
- 56 Vendar pa med varstvom za modele, in varstvom, ki ga zagotavlja avtorsko pravo, ni razmerja, kar zadeva pravilo in izjemo.
- 57 Ugotoviti je torej treba, da je model mogoče opredeliti kot „delo“ v smislu Direktive 2001/29, če izpolnjuje obe zahtevi, navedeni v točki 48 te sodbe (glej v tem smislu sodbo z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 48) in da je treba izvirnost predmetov uporabne umetnosti presojati po enakih zahtevah, kot se uporabljajo za presojo izvirnosti drugih vrst predmetov.
- 58 Glede na vse navedeno je treba na prvo vprašanje v zadevi C-795/23 odgovoriti, da je treba Direktivo 2001/29 razlagati tako, da ne obstaja razmerje med pravilom in izjemo, kar zadeva varstvo na podlagi prava modelov in avtorskopravno varstvo, tako da bi bilo treba pri presojanju izvirnosti predmetov uporabne umetnosti uporabiti strožje zahteve kot tiste, ki veljajo za druge vrste del.

Prvo in drugo vprašanje v zadevi C-580/23 ter drugo in tretje vprašanje v zadevi C-795/23

- 59 Predložitveni sodišči s prvim in drugim vprašanjem za predhodno odločanje v zadevi C-580/23 ter drugim in tretjim vprašanjem v zadevi C-795/23, ki jih je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašujeta, ali je treba člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je treba pri presoji izvirnosti predmetov uporabne umetnosti upoštevati elemente, povezane z ustvarjalnim procesom in nameni njihovega avtorja, ali le elemente, ki jih je mogoče zaznati v predmetu samem. V zvezi s tem se predložitveni sodišči sprašujeta, kakšno vlogo imajo pri tej presoji dodatni elementi, kot so uporaba že obstoječih oblik pri ustvarjanju dela, navdih ustvarjalca iz obstoječih predmetov, verjetnost neodvisne podobne stvaritve ali celo priznanje stvaritve v strokovnih krogih.

Presoja izvirnosti predmetov uporabne umetnosti

- 60 V zvezi s presojo merila izvirnosti je treba opozoriti, da se v obravnavanem primeru predložitveni sodišči sprašujeta, kako je treba presojati ustvarjalne izbire pri ustvarjanju uporabnih predmetov, kot je pohištvo.
- 61 Iz sodne prakse, navedene v točkah 48 in 49 te sodbe, izhaja, da mora sodišče, ki odloča o zadevi, za ugotovitev izvirnosti dela v avtorskem pravu presoditi, ali je predmet, katerega varstvo se zahteva, izraz svobodnih in ustvarjalnih izbir, ki odražajo osebnost avtorja.
- 62 Kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 41 sklepnih predlogov, je treba to presojo opraviti ob upoštevanju posebnosti vrste zadevnih del. Dela uporabne umetnosti se namreč od drugih kategorij del razlikujejo po tem, da gre predvsem za uporabne predmete. Taki predmeti pa so rezultat znanja in izbire njihovih ustvarjalcev, ki jih lahko narekujejo tehnične, ergonomske ali varnostne omejitve ali pa izhajajo iz standardov in dogovorov, sprejetih v zadevnem sektorju.

- 63 V zvezi s tem vidikom je Sodišče pojasnilo, da je predmet, ki izpolnjuje pogoj izvirnosti, lahko upravičen do avtorskopравnega varstva, čeprav je bila njegova izdelava deloma določena s tehničnimi preudarki, če taka določitev avtorju ni preprečila, da bi odražal svojo osebnost v tem predmetu z izražanjem svobodne in ustvarjalne izbire (glej v tem smislu sodbo z dne 19. decembra 2020, Leno Merken, C-149/18, EU:C:2012:461, točka 26).
- 64 Iz sodne prakse namreč izhaja, da merilu izvirnosti ne morejo zadostiti sestavni deli predmeta, za katere bi bila značilna le njihova tehnična funkcija, saj varstvo iz naslova avtorske pravice ne zajema idej. Kadar izrazno obliko teh sestavnih delov narekuje njihova tehnična funkcija, so različni načini za uresničitev neke ideje tako omejeni, da ni mogoče razlikovati med idejo in izrazom (glej v tem smislu sodbo z dne 19. decembra 2020, Leno Merken, C-149/18, EU:C:2012:461, točka 27).
- 65 Iz tega sledi, da v avtorskem pravu ni mogoče domnevati, da so odločitve avtorja predmeta ustvarjalne. Tako mora sodišče, ki odloča o vprašanju izvirnosti uporabnega predmeta, iskati in prepoznati ustvarjalne izbire v njegovi obliki, da bi ga lahko razglasilo za varovanega z avtorsko pravico, pri čemer je treba pojasniti, da tudi če je njegov avtor opravil odločitve, ki niso posledica tehničnih ali drugih omejitev, ustvarjalne narave teh izbir v smislu avtorske pravice ni mogoče domnevati (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, točka 32).
- 66 Za sestavne dele uporabnega predmeta velja enaka ureditev kot za predmet kot celoto. Sestavni deli dela so tako varovani na podlagi člena 2(a) Direktive 2001/29, če vsebujejo nekatere elemente, ki so izvirni izraz avtorja tega dela, in če ti kot taki prispevajo k izvirnosti celotnega dela (glej v tem smislu sodbo z dne 16. julija 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, točki 38 in 39).
- 67 Dodati je treba, da čeprav so umetniški ali estetski vidiki res del ustvarjalne dejavnosti, okoliščina, da ima model estetski učinek, sama po sebi ne omogoča ugotovitve, ali je ta model intelektualna stvaritev, ki odraža svobodo izbire in osebnost njegovega avtorja in torej izpolnjuje zahtevo po izvirnosti (sodba z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 54).
- 68 Tako okoliščina, da ima model poleg uporabnosti svojevrsten in razpoznaven vizualni učinek z estetskega ali umetniškega vidika, sama po sebi ne more upravičiti, da se opredeli kot „delo“ v smislu Direktive 2001/29 (glej v tem smislu sodbo z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 55).

Upoštevanje ustvarjalnega procesa in namenov avtorja

- 69 Predložitveni sodišči sprašujeta, ali je treba izvirnost uporabnega predmeta, kot je pohištvo, katerega varstvo se v obravnavanem primeru zahteva na podlagi avtorske pravice, presojati zlasti ob upoštevanju namenov njegovega avtorja v procesu ustvarjanja.
- 70 Iz sodne prakse, navedene v točkah 48 in 49 te sodbe, izhaja, da je za to, da se predmet lahko šteje za izvirno stvaritev, hkrati nujno in zadostno, da ta „odraža“ osebnost njegovega avtorja z „izražanjem“ njegovih svobodnih in ustvarjalnih izbir.
- 71 Kot pa je generalni pravobranilec poudaril v točki 45 sklepnih predlogov, uporaba izraza „odraža“ jasno kaže na to, da morajo biti take izbire in osebnost avtorja razvidni iz predmeta, katerega varstvo se zahteva.

- 72 Glede drugega pogoja, navedenega v točki 48 te sodbe, je Sodišče pojasnilo, da pojem „delo“ iz Direktive 2001/29 nujno pomeni, da mora obstajati predmet, ki ga je mogoče dovolj natančno in objektivno opredeliti. Po eni strani morajo imeti namreč tako organi, ki so pristojni za varstvo izključnih pravic, povezanih z avtorsko pravico, možnost, da se jasno in natančno seznanijo s tako varovanim predmetom. To velja tudi za tretje osebe, v razmerju do katerih se lahko varstvo, ki ga zahteva avtor tega predmeta, uveljavlja. Po drugi strani potreba, da se v postopku opredelitve navedenega predmeta prepreči kakršna koli subjektivnost, ki škodi pravni varnosti, zahteva, da je bil ta predmet objektivno izražen (glej v tem smislu sodbo z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točki 32 in 33 ter navedena sodna praksa).
- 73 Kot je bilo opozorjeno v točki 65 te sodbe, mora sodišče, ki je pozvano k preučitvi vprašanja izvirnosti predmeta, poiskati in prepoznati ustvarjalne izbire „v obliki“ tega predmeta, da bi ga razglasilo za avtorskopravno varovanega kot delo.
- 74 Ta zahteva po obstoju predmeta, ki ga je mogoče opredeliti, je odraz temeljnega načela avtorske pravice, v skladu s katerim niso varovane ideje, temveč le izrazi teh idej (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, točka 27). Nameni avtorja pa spadajo na raven idej. Zato jih je mogoče varovati le, če jih je avtor izrazil v zadevnem delu.
- 75 Zato lahko sodišče, ki odloča o vprašanju izvirnosti tega predmeta, upošteva ustvarjalni proces in namene avtorja, če so ti elementi izraženi v samem navedenem predmetu, ne da bi lahko svojo presojo odločilno oprlo na navedene elemente.

Upoštevanje drugih elementov

- 76 Predložitveni sodišči sprašujeta tudi, kakšen pomen je treba pri presoji izvirnosti dela uporabne umetnosti pripisati elementom, kot so avtorjeva uporaba že obstoječih oblik, navdih avtorja iz obstoječih predmetov, obstoj podobne neodvisne stvaritve ali možnost obstoja take stvaritve ali celo okoliščine, nastale po nastanku dela, kot so njegova predstavitev na razstavah ali v muzejih ali, splošneje, priznanje dela v strokovnih krogih.
- 77 Poudariti je treba, da mora v skladu z ustaljeno sodno prakso pristojno sodišče pri presoji, ali je predmet izvirna stvaritev in je tako varovan z avtorsko pravico, upoštevati vse upoštevne elemente obravnavanega primera, kakor so obstajali ob zasnovi tega predmeta, ne glede na zunanje dejavnike in dejavnike, ki so se pojavili po nastanku stvaritve (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, točka 37).
- 78 V zvezi s tem, prvič, kot je generalni pravobranilec opozoril v točki 54 sklepnih predlogov, okoliščina, da je avtor predmeta uporabil že obstoječe oblike, sama po sebi ne izključuje izvirnosti predmeta. Delo, sestavljeno izključno iz že obstoječih oblik, je lahko izvirno, če je avtor pri sestavi teh oblik izrazil ustvarjalno izbiro.
- 79 Drugič, kar zadeva primer, v katerem avtor predmeta najde navdih v obstoječih predmetih, bo avtorskopravno varstvo omejeno na to, da se opredelijo ustvarjalni elementi, ki so delo tega avtorja. Če je namreč zadevni predmet „različica“ obstoječega dela, ki je delo istega avtorja in ki je po definiciji izvirno, je ta predmet lahko upravičen do avtorskoprnega varstva, če ustvarjalni elementi, ki so bili prevzeti, ostanejo del tega predmeta in so odtis osebnosti tega istega avtorja. Če pa sta, nasprotno, avtorja različna, je treba za ta predmet šteti, da gre za delo, ki je navdahnjeno, to je za delo, v katerem ustvarjalni elementi drugega dela niso prevzeti v svoji

obliki, ampak temu delu služijo kot navdih na drug način. To novo delo je kot tako vseeno lahko upravičeno tudi do tega varstva, če so izpolnjene zahteve iz sodne prakse, navedene v točki 48 te sodbe.

- 80 Tretjič, ugotoviti je treba, da čeprav avtorska pravica ne določa pogoja novosti, lahko dejstvo, da je drug avtor ustvaril podobne ali identične predmete, preden je bil določen predmet ustvarjen, pomeni upoštevni indic, da je stopnja izvirnosti tega predmeta nizka ali celo da izvirnost tega predmeta ni podana. Vendar pa v primeru predmetov uporabne umetnosti, pri katerih različne zahteve, ki jih opredeljuje tehnična funkcija teh predmetov, omejujejo svobodo avtorjev, možnosti, da sta dva avtorja neodvisno sprejela podobne ali celo enake ustvarjalne odločitve, ni mogoče popolnoma izključiti.
- 81 Nazadnje, četrtrič, kar zadeva okoliščine, kot so predstavitev predmeta na umetniških razstavah ali v muzejih in njegovo priznanje v strokovnih krogih, te okoliščine, ki so zunanje in poznejše od nastanka tega predmeta, v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 77 te sodbe, niso niti nujne niti odločilne.
- 82 Glede na zgornje preudarke je treba na prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje v zadevi C-580/23 ter na drugo in tretje vprašanje v zadevi C-795/23 odgovoriti, da je treba člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je delo v smislu teh določb predmet, ki odraža avtorjevo osebnost s tem, da izraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire. Med izbire, ki niso svobodne in ustvarjalne, ne spadajo le izbire, ki jih narekujejo različne zahteve, ki so zavezovale avtorja pri ustvarjanju zadevnega predmeta, ampak tudi tiste, ki, čeprav so svobodne, ne puščajo pečata avtorjeve osebnosti, ki daje zadevnemu predmetu edinstven izgled. Okoliščine, kot so nameni navedenega avtorja v teku ustvarjalnega procesa, viri njegovega navdiha in uporaba že obstoječih oblik, možnost podobne neodvisne stvaritve ali pa priznanje tega predmeta v strokovnih krogih, se lahko po potrebi upoštevajo, vendar nikakor niso niti nujni niti odločilni za ugotovitev izvirnosti predmeta, katerega varstvo se zahteva.

Tretje in četrto vprašanje v zadevi C-580/23

- 83 Predložitveno sodišče s tretjim in četrtim vprašanjem v zadevi C-580/23, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je treba za ugotovitev kršitve avtorskih pravic na eni strani ugotoviti, ali so bili ustvarjalni elementi prepoznavno povzeti v predmetu, oziroma ali v zvezi s tem zadostuje enak celotni vizualni vtis, in na drugi strani upoštevati stopnjo izvirnosti zadevnega dela in obstoj podobne stvaritve.
- 84 V zvezi s tem je treba na prvem mestu opozoriti, da je v avtorskem pravu kršitev posledica uporabe dela brez dovoljenja njegovega avtorja (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, točka 21).
- 85 Sodišče je razsodilo, da nedovoljena uporaba dela lahko pomeni tako kršitev, tudi če se nanaša na razmeroma majhen element tega dela, če ta element kot tak izraža intelektualno stvaritev, ki je značilna za avtorja (glej v tem smislu sodbo z dne 16. julija 2009, Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, točka 47).

- 86 Tako mora predložitveno sodišče, da bi ugotovilo kršitev avtorske pravice, prvič, ugotoviti nedovoljeno uporabo vsaj tistih elementov varovanega dela, ki so ustvarjalni in izvirni, in drugič, ugotoviti, ali so bili ti elementi, torej tisti, ki izražajo izbiro, ki odraža osebnost avtorja tega dela, prepoznavno prevzeti v predmetu, ki naj bi pomenil kršitev (glej v tem smislu in po analogiji sodbo z dne 29. julija 2019, Pelham in drugi, C-476/17, EU:C:2019:624, točka 39).
- 87 Za presojo kršitve avtorske pravice na podlagi členov 2(a), 3(1) in 4(1) Direktive 2001/29 pa primerjava celotnega vtisa, ki ga naredi vsak od nasprotujočih si predmetov, ne more biti odločilna, ker se to merilo nanaša na varstvo modelov.
- 88 Na drugem mestu, v zvezi z upoštevanjem stopnje izvirnosti varovanega dela je treba opozoriti, da mora biti predmet, kadar ima značilnosti, navedene v točki 48 te sodbe, in je torej delo, kot tak upravičen do avtorskopravnega varstva v skladu z Direktivo 2001/29, pri čemer je treba ugotoviti, da obseg tega varstva ni odvisen od stopnje ustvarjalne svobode, ki jo je imel njegov avtor, in da zato ne sme biti manjše od varstva, ki ga je deležno vsako delo, ki spada na področje uporabe te direktive (glej v tem smislu sodbo z dne 12. septembra 2019, Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, točka 35).
- 89 V zvezi s tem je treba poudariti, da je Sodišče zlasti v zvezi z uporabnimi predmeti razsodilo, da obstoj različnih mogočih oblik, s katerimi je mogoče doseči enak tehnični učinek, čeprav omogoča ugotovitev obstoja možnosti izbire, ni odločilen za presojo dejavnikov, ki so vodili izbiro avtorja. Prav tako pri taki presoji ni upoštevana volja domnevnega kršitelja (glej v tem smislu sodbo z dne 11. junija 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, točka 35).
- 90 Na tretjem mestu, kar zadeva obstoj skupnega vira navdiha pri dveh nasprotujočih si predmetih, so, kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 71 sklepnih predlogov, prvič, če imata zadevna predmeta vir navdiha v istem delu ali prejšnjem modelu, izvirni le „novi“ ustvarjalni elementi v izpeljanem delu in samo prevzemanje teh novih elementov lahko pomeni kršitev avtorske pravice. Drugič, zgolj sledenje istemu umetniškemu slogu ali smeri kot avtor prejšnjega dela, seveda ne pomeni kršitve, če niso prevzeti ustvarjalni elementi tega prejšnjega dela, ki so konkretno prepoznavni.
- 91 Nazadnje, kar zadeva obstoj podobne neodvisne stvaritve, tak položaj – čeprav so možnosti ustvarjalnosti v primeru predmetov uporabne umetnosti omejene iz tehničnih razlogov – ni popolnoma izključen in ob predpostavki, da je dokazan, ne pomeni kršitve avtorske pravice. Da bi sodišče, ki odloča o zadevi, lahko ugotovilo morebitno kršitev avtorske pravice, mora presoditi resničnost obstoja take podobne neodvisne stvaritve, pri čemer mora upoštevati vse upoštevne elemente obravnavanega primera, ki so obstajali ob stvaritvi zadevnih predmetov, ne glede na zunanje dejavnike in dejavnike, ki so se pojavili po stvaritvi teh predmetov. Zgolj možnost takega položaja ne more upravičiti zavrnitve varstva na podlagi avtorske pravice.
- 92 Glede na vse navedeno je treba na tretje in četrto vprašanje v zadevi C-580/23 odgovoriti, da je treba člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29 razlagati tako, da je treba za ugotovitev kršitve avtorske pravice ugotoviti, ali so bili ustvarjalni elementi varovanega dela prepoznavno prevzeti v predmetu, ki naj bi pomenil kršitev. Enak celotni vidni vtis, ki ga ustvarita nasprotujoča si predmeta, in stopnja izvirnosti dela nista upoštevna. Možnost podobne stvaritve ne more upravičiti zavrnitve varstva.

Stroški

- 93 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenima sodiščema, ti odločita o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

- 1. Direktivo 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi**

je treba razlagati tako, da

ne obstaja razmerje med pravilom in izjemo, kar zadeva varstvo na podlagi prava modelov in avtorskopravno varstvo, tako da bi bilo treba pri presojanju izvirnosti predmetov uporabne umetnosti uporabiti strožje zahteve od tistih, ki veljajo za druge vrste del.

- 2. Člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29**

je treba razlagati tako, da

je delo v smislu teh določb predmet, ki odraža avtorjevo osebnost s tem, da izraža njegove svobodne in ustvarjalne izbire. Med izbire, ki niso svobodne in ustvarjalne, ne spadajo le izbire, ki jih narekujejo različne zahteve, ki so zavezovale avtorja pri ustvarjanju tega predmeta, ampak tudi tiste, ki, čeprav so svobodne, ne puščajo pečata avtorjeve osebnosti, ki daje temu predmetu edinstven izgled. Okoliščine, kot so nameni navedenega avtorja v teku ustvarjalnega procesa, viri njegovega navdiha in uporaba že obstoječih oblik, možnost podobne neodvisne stvaritve ali priznanje tega predmeta v strokovnih krogih, se lahko po potrebi upoštevajo, vendar nikakor niso niti nujne niti odločilne za ugotovitev izvirnosti predmeta, katerega varstvo se zahteva.

- 3. Člen 2(a), člen 3(1) in člen 4(1) Direktive 2001/29**

je treba razlagati tako, da

je treba za ugotovitev kršitve avtorske pravice ugotoviti, ali so bili ustvarjalni elementi varovanega dela prepoznavno prevzeti v predmetu, ki naj bi pomenil kršitev. Enak celotni vidni vtis, ki ga ustvarita nasprotujoča si predmeta, in stopnja izvirnosti zadevnega dela nista upoštevna. Možnost podobne stvaritve ne more upravičiti zavrnitve varstva.

Podpisi